

TÜRKİYE - FİLİSTİN STRATEJİK DİYALOĞU

“Düşünce Diplomasisi:
Yeni Dünya Yeni Ufuklar”

TÜRKİYE - FİLİSTİN STRATEJİK DİYALOĞU

VİZYON BELGESİ (TASLAK)

TÜRKİYE - FİLİSTİN STRATEJİK DİYALOĞU

“Düşünce Diplomasisi: Yeni Dünya Yeni Ufuklar”

(Türkiye - Filistin)

Dünyadaki temel trendlere bakıldığında “toprak ve makineyi” takiben “bilgi ve bilgiye dayalı ürünler” temelli yeni ekonomi çağında küresel rekabet “mikro-milliyetçilik”, “entegrasyon” ve “öngörülemeslik” üzerinden gelişmekte, hayatın ve devletin yeni doğasını belirleyen meydan okumaların; “kaynak ve paylaşım krizi”, “üretim-tüketim-büyüme” formülünün sürdürülemezliği, Çin kaldıracı ile “orta sınıfın tasfiyesi”, “enerji, su ve gıda güvensizliği”, hayatın her alanında “4. boyuta geçiş”, “işgücünde insan kaynağının tasfiyesi”, değişen devlet doğası ve beklenti yönetimi temelinde “sert güçten yumuşak ve akıllı güce geçiş” olduğu temel referanslar olarak şekillenmektedir.

Tüm bu temel parametreler içerisinde, teknolojideki dönüşümler; yapay zeka, sanal/artırılmış gerçeklik ve mobilite merkezli gelişerek tüm insan hayatını ve doğasını değiştirmeye adaydır. “Endüstri 4,0” ve “Toplum 5,0” kavramlarının dünyanın dönüşümünü endüstri ve toplum boyutları ile yönetmek açısından önemli başlıklar olduğu aşikârdır. Bir diğer etken de Çin’in dünya sahnesinde her geçen gün etkinleşmeye başlamasıyla oluşturduğu türbülanstır. Yeni İpek Yolu projesi “Kuşak ve Yol”; hem karadan hem denizden yüzden fazla ülkeyi ilgilendiren bir küresel entegrasyon projesi olarak şekillenmekte, iktisadi pastanın dağılımını kalıcı olarak değiştirmektedir. Orta sınıfı olmayan ülkelerde, otoriter rejimler ya da kaos, iki seçenek olarak önümüzde durmaktadır. Bölgesel ve küresel güvenlik anlamındaki iş bölümünün nasıl yapılacağı ve bedellerinin nasıl paylaşılacağı da önümüzdeki dönemin tartışma konuları olmaya adaydır.

Güvenlik üzerinden yeni ittifakların gelişmesi ise başat ülkelerin aldıkları risklerden ve inisiyatiflerden okunabilmektedir. Mülkiyet ve güç kavramlarının niteliği ile iş modeli tarihsel olarak değişmektedir. “Başarıda Başarısızlık” sendromu yaşayan AB’nin geleceğini; Brexit sonrası Batı’da yeniden canlanan kamplaşmanın sonuçları belirleyecektir. Tüm bu gelişmelerle birlikte, “Güvenliğin Ekosistemi”, hukukuyla birlikte değişmektedir. “Güvenlik - Demokrasi” ikilemini bundan sonra çok daha fazla yaşanacaktır. Çünkü orta sınıfı eriyen ve güvenlik eksenini sofistike bir zemine kayan ülkelerde demokrasinin yaşatılması zordur. “Güvenlik bize otoriter rejimler mi getirecek” sorusunun daha fazla tartışılması gerekmektedir.

Modern psikolojide “bağımlılık ilişkisi”ni tanımlama çabasından türemiş ve tarafların “ilişkideki” rollerinin niteliğini belirleyen iki farklı sözcük vardır. Türkçeye “karşılıklı bağımlılık” olarak aktarılan bu sosyal psikoloji kavramları arasında önemli bir anlamsal ayırım bulunmaktadır; biri daha ziyade tek taraflı bireysel bağımlılık ilişkilerini tanımlayan “codependence” sözcüğü; diğeri ise daha ziyade uluslararası iktisadi bağımlılık ilişkilerini kavramsallaştıran “interdependence” sözcüğüdür. Bununla birlikte, her tür ilişkinin, “ilişki” kavramının doğası gereği, belli ölçüde karşılıklılık ve/veya bağımlılık içerdiği söylenebilir.

TÜRKİYE - FİLİSTİN STRATEJİK DİYALOĞU

Bireysel ilişkilerde olduğu gibi toplumsal ve toplumlararası ilişkilerde de “ tarafların öz kimliklerine saygı”; gerek bir ahlak ilkesi gerekse kamu diplomasisi ve siyasal iletişim aracı olarak, inşa edici ve onarıcı bir nitelik taşımaktadır. “Güven” bu tür ilişkilerin sürdürülebilirliğinin anahtar kavramıdır. “İlişkilerin güvenliğinin” de karşılıklı güvenlik stratejilerinin öncelikli bir gündem maddesi hâline geldiği günümüzde toplumdan çevreye, sağlıktan tarıma pek çok alan ve sektörde yeni tanımları oluşturan “güvenlik” karşısında en önemli tehdit unsurunun insan olduğu kabul edilirse, tam anlamıyla yalnızca birbirine güven duyan insanlar ve toplumlar arasında var olabileceği açıktır. Güven, karşılıklı bağımlılık ve/veya ortaklık ilişkisi içindeki toplumlar (özellikle Müslüman toplumlar); küreselleşme olgusu ve ilişki içindeki iktisadi, siyasi ve askerî tahakküme karşı ortak vizyon ile uluslararası müzakereye katılmak ve söz konusu bağımlılık tanımına uygun bir ilişkiler ağı kurmakla yükümlüdür. Zira ortak ideale mensubiyet, söz konusu karşılıklı bağımlılık ilişkisini karşılıklı çıkar ilişkisine dayalı taktiksel/konjonktürel bir dış politika tercihi olmaktan çıkarıp asli bir kimliksel ve stratejik sorumluluğa dönüştürür. Sivil toplum ve/veya devlet dışı aktörlerin daha fazla varlık göstermeye başladığı dünyada birey ve toplumların meşru talep ve beklentilerini de güvence altına almayı analiz çerçevesine dâhil etmeyen, güvenlik - özgürlük ilişkisini göz ardı eden yaklaşımlar güvenlik problemlerine çözüm üretmekten uzaktır. Tehditkâr, tehlikeli ve kaygı verici koşullardan uzak olma duygusu olarak tanımlanabilecek güvenlik kavramı, bireysel ve toplumsal değerlerin koruma altında oluşunu da kapsamaktadır. Sadece siyasi ve askerî konuları güvenliğın merkezine yerleştiren güvenlik paradigması, Soğuk Savaş’ın sona ermesiyle birlikte hızla sorgulanmaya başlamış; giderek insan, toplum, kültür, ekonomi ve çevre gibi temalar güvenlik araştırmaları ve politikalarının temel kavramları hâline gelmiştir.

Özetle güvenlik; hem konu hem de aktör düzeyinde çok boyutlu bir niteliğe sahiptir ve “ortak güvenlik”, “karşılıklı güvenlik”, “işbirlikçi güvenlik”, “güvenlik ortaklığı”, “kapsamlı güvenlik”, “küresel güvenlik” “çevresel güvenlik”, “enformasyon güvenliği”, “kamu güvenliği”, “bölgesel güvenlik”, “tamamlayıcı güvenlik” gibi kavramsallaştırmalar bu bağlamda önem kazanmıştır. Bununla birlikte teknolojik gelişmelerin ve küresel sistemin ekonomik değişkenlerinin gölgesinde, aktörler arasındaki güç dengesinde de hızlı değişimler meydana gelmiştir. Güvenlik tartışmalarında devletlerin ağırlığı azalırken; bir yanda, BM, NATO, AB, AGİT, ŞİÖ, CICA gibi uluslararası örgütlerin, diğer yanda ise sivil toplum örgütleri ve tüzel şirketler gibi diğer aktörlerin ağırlığı artmıştır. Öte yandan, güvenlik, tek bir aktör tarafından sağlanamayacak kadar karmaşık, çok boyutlu ve karşılıklılık içeren bir hâl almıştır. Bu noktada, kolektif güvenlik kavramı önem kazanmıştır. Güvenlik paradigması küreselleşmeyle birlikte ulusal ve uluslararası güvenlikten bölgesel ve küresel güvenliğe doğru değişim ve dönüşüm yaşamaya başlamıştır.

Ticaret kalemlerinin önemli yekûn teşkil ettiği Türkiye - Filistin ilişkileri, İsrail’in işgal politikaları ve ilişki içindeki müzmin sorunlara karşı, Türkiye’nin ve kamu vicdanının ürünü olan resmi/sivil çabalar ile Filistin’in kendi insan kaynağı enerjisinin ürünü olan destansı direniş mücadelesinin uyum ve müteakabiliyeti dolayısıyla “karşılıklı bağımlılık” içeren bir nitelik arz etmektedir. Çeşitli zorluklara ve siyasi vetolara rağmen uzun soluklu bir direnişin mimarı olan Filistin halkı, 1967 sınırları ile temsil edilen “toprak bütünlüğüne” ve “devlet idealine” erişme konusunda kamu vicdanı ve sivil toplum nezdinde Türkiye’nin tam desteğine sahiptir. Kültürel kimlik ve tarihsel coğrafyadan kaynaklanan dostluk ve kardeşlik duygusuna dayalı Türkiye - Filistin ilişkilerinin stratejik açıdan giderek derinleştirilmesi elzemdir.

TÜRKİYE - FİLİSTİN STRATEJİK DİYALOĞU

Türkiye - İsrail ilişkileri ile ilgili olarak “Türkiye - İsrail anlaşmaları” ve Türkiye - Filistin ilişkileri ile ilgili olarak “Balfour Deklarasyonu” çerçevesinde sürdürülen “onarıcı ve inşa edici yönü zayıf” konjonktürel tartışmalara karşın, BM bünyesinde “üye olmayan gözlemci devlet” statüsü ve çok sayıda uluslararası anlaşmada imzası bulunan Filistin’in; idealine uygun “egemen devlete” ve “bağımsız vatana” dönüşmesi için resmî/sivil diplomatik çabaların çok boyutlu ve aralıksız sürdürülmesi Türkiye - Filistin ilişkilerinin en önemli gündemi olmalıdır.

Orta Doğu’daki bölgesel güçlerin İsrail politikaları, girift ittifak ilişkileri, küresel politik dengeler, Türkiye, İsrail ve diğer bölgesel/uluslararası aktörlerin Orta Doğu, Akdeniz ve Afrika eksenli güvenlik politikaları, uluslararası güç dengesi temelinde “konjonktürel dönüşüm” geçiren Türkiye - İsrail ilişkilerinin Filistin’e etkileri çerçevesinde dikkatle gözlemlenmelidir. Bununla birlikte, çok boyutlu, uzun vadeli, aktif dış politikası ile Türkiye’nin, Orta Doğu’da barış, istikrar ve refahın egemen olması için yürütülen çabalara güçlü ve aktif destek verdiği unutulmamalıdır.

Bu kapsamda, Türk - Arap İşbirliği Forumu (TAF) ile Türkiye - KİK Yüksek Düzeyli Stratejik Diyalogu çok taraflı platformlar olarak ön plana çıkmaktadır. Ayrıca, ikili düzlemde Irak ve Lübnan’la Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyleri (YDSK) kurulmuş olup, diğer bölge ülkeleriyle de benzer Konsey mekanizmaları kurulması yolundaki çalışmalar devam etmektedir. Mevcut anlaşmalarda ticaret, finans, ulaştırma, enerji, turizm sektörleri ön plana çıkmaktadır. Her alanda olduğu gibi çok boyutlu güvenlik alanında da ilişkilerin geliştirilmesi hedeflenmelidir zira sürdürülebilir istikrar ancak halkın huzur, güvenlik ve refahının güvence altına alınmasıyla sağlanabilecektir. Bu bağlamda ülkelerin egemenliği, toprak bütünlüğü ve siyasi birliğinin korunması; etnik, mezhepsel ve dinî bölünmelere mahal verilmemesi gibi temel ilkeler esas alınarak savunma sanayii, siber güvenlik, su, enerji ve gıda güvenliği, güvenlik güçlerinin eğitimi; yasadışı göçlerin ve insan kaçakçılığının önlenmesi, çevre sorunları ile mücadele gibi alanlarda giderek gelişen Türkiye - Filistin ilişkileri ve işbirliğinin yapısal ve stratejik temelde de güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Geçen yüzyılın özgün koşulları nedeniyle Türkiye ile Filistin arasında güvenlik alanında anlamlı ve kalıcı bir işbirliği ortamı oluşturulamamıştır. Güvenlik kavramının farklı boyutlarıyla tartışılmaya, yönetim ile sivil toplum öncelenmeye, bölgesel güvenlik perspektifleri ön plana çıkarılmaya başlandığı günümüzde Türkiye ile Filistin arasında çok boyutlu güvenlik alanında da daha kapsamlı ve derinlikli işbirliği tesis edilmesi (mevcut İsrail kaynaklı konjonktürün en geniş limitinde) tarafların orta ve uzun vadeli çıkarları açısından önemli hâle gelmiştir.

Tüm güvenlik alanları birbirine bağlı olduğu için hiçbir ülke kendi güvenliğini tek başına sağlamaya güç yetiremeyeceğinden uluslararası dayanışma ve uluslararası çok boyutlu yönetime ihtiyaç duyulmaktadır. Uluslararası yönetim ise kolektif güvenlik anlayışını da aşarak dünya ülkelerinin ve bölgelerin her alanda kurumsallaşmış işbirliğine, istişareye, dayanışmaya yani yönetime ihtiyacını teyit etmektedir. Bireylerden sivil toplum örgütlerine, devletlerden uluslararası kurumlara varıncaya dek tüm aktörler bilinçli bir biçimde katılım sağlamadığı takdirde anlamlı bir güvenlik ortamı oluşturulması yine imkânsız hâle gelmiştir.

TÜRKİYE - FİLİSTİN STRATEJİK DİYALOĞU

Bu çerçevede Türkiye ile Filistin arasında çok boyutlu güvenlik alanlarında işbirliği yapmaları her iki tarafın orta ve uzun vadeli çıkarları açısından büyük önem taşımaktadır. Özellikle savunma sanayii, askerî personel eğitimi gibi alanlarda Türkiye ile Filistin arasında geniş işbirliği imkanları mevcuttur.

Din, dil, tarih ve coğrafya dışında medeniyetimize güç ve adaleti getirecek “karşılıklı bağımlılık inşası” Türkiye - Filistin ilişkilerinin önündeki temel zihinsel eşiktir. Türkiye ve Filistin Diasporalarının karşılıklı sürece dâhil edilmesi ise temel stratejik alanlardan birisidir. **Türkiye - Filistin Stratejik Diyalogu**; yukarıda detaylandırılan tüm öncelikler başta olmak üzere Türkiye ve Filistin arasında Stratejik Bağımlılık ve Güven İnşası parametrelerini sağlıklı yönetme ve ortak bilinç oluşturulması yönünde akademik, sivil katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Ana Tema

Düşünce Diplomasisi: Yeni Dünya Yeni Ufuklar

Alt Temalar

Çok Boyutlu Güvenlik İşbirliği: Siyasi, Stratejik ve Ekonomik Temeller

Yumuşak Güç İnşası ve Beklenti Yönetimi: Deneyimler, Kazanımlar

Çok Boyutlu ve Tamamlayıcı İşbirliği:

- Çevre
- Terörizm
- Kaçakçılık
- Enerji, Gıda, Su Güvenliği
- Nüfus
- Sağlık
- İklim
- Şehir Planlaması
- Teknoloji

Temel Sektörler

Kamu Diplomasisi, Eğitim ve Dil

Kültür ve Turizm (Ortak Tarih ve Antropoloji)

İnşaat, Müteahhitlik ve Altyapı

Sağlık ve Sağlık Turizmi

Enerji, Petrokimya ve Yatırımlar

Lojistik, Ulaştırma ve Haberleşme

TÜRKİYE - FİLİSTİN STRATEJİK DİYALOĞU

Bankacılık ve Finans

Ekonomi ve Ticaret

Medya ve İletişim

Bilim ve Teknoloji

Marka Şehirler ve Çevre

Savunma ve Uzay Sanayii

ÇALIŞMA VE ETKİNLİKLER (TASLAK)

Yöntem

Tümevarım, Katılımcılık ve Ekonomik Derinleşme

Türkiye - Filistin Akil Kişiler Kurulu Toplantıları/Çalışmaları

Kapasite ve Ekosistem Envanteri Oluşturulması

Araştırma Projeleri ve Raporlarının Hazırlanması

Pro-aktif Politika Önerileri Geliştirilmesi

Yuvarlak Masa Toplantıları/Çalıştayları

Çok Taraflı Çalıştaylar/Çalışmalar

Sektör Çalıştayları/Etkinlikleri

Uygulamalı İnteraktif Modellemeler

Stratejik Raporlar

Sektör çalışmalarının iki ülke karar alıcıları, özel sektörü, medyası ve kamuoyu için stratejik raporlar olarak yayımlanması. Literatür ve hafıza desteği sağlanması.

Medya Konferansları

Diğer Akademik Çalışmalar

Stratejik Rapor, Kitap, Makale, Tez vb. Akademik Çalışmalar

